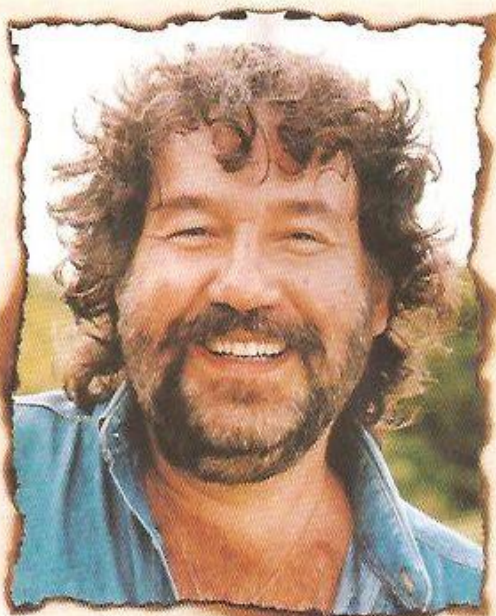

Zdeněk Troška se narodil 18. května 1953 v Hořticích u Volyně. Po studiích na Lycée Camot ve francouzském Dijonu v roce 1978 absolvoval v oboru filmové a televizní režie na FAMU. V roce 1983 debutoval filmem pro děti Bota jménem Melichar, jenž získal 14 ocenění na festivalech i v zahraničí. Následující rok odstartoval svou nejslavnější trilogii filmem Slunce, seno, jahody. Následovaly filmy Poklad hraběte Chamaré (1985, cena v Montrealu), O princezně Jasněnce a létajícím ševci (1987, ceny z Chicaga, Madridu, St. Etienne atd.). Volné pokračování Slunce, seno a pár facek v roce 1989 se stalo divácky nejméně úspěšnou komedií v historii čes. filmu. Třetí Slunce, seno, erotika byl uveden o dva roky později. Pokračování se dočkaly i filmové pohádky Princezna ze mlejna (1994 a 2000) a Z pekla štěstí (1999 a 2001). Vloni uvedl do kin historický příběh Andělská tůň, který získal 4 nominace na Českého lva 2003 (dostaly jej kamera Jaroslava Brabce a kostýmy Josefa Jelínka). V tomto roku uvedl do kin film Kameňák a připravuje jeho další pokračování. Věnuje se i divadelní režii (např. Don Carlos G. Verdiho v Národním divadle 1988, Rusalka A. Dvořáka u Křížkovy fontány 1995, muzikál Hamlet v Divadle Kalich 1999 a další).

Hostem Zdeněk Troška

Husarský kousek se podařil Kruhu přátel české kultury, když na poslední předprázdninový Klub v Českém centru v úterý 3. června přivedl Mgr. Štefan Vraštiak jako hosta čerstvého padesátiníka režiséra Zdenka Troška. Přestože na ulici doslova přepékalo slunce, sál centra byl zaplněný do posledního místečka. Na úvod bylo sice ohlášeno promítání střihového dokumentu, ale nikdo nelitoval, když plánovaný program vystřídali strhující proud živého vyprávění, vtipů a histo-

rek přerušovaný výbuchy smíchu a otázkami. Na závěr programu šestnáctiletý slovenský zpěvák Marcel Oravec odevzdal pražskému jubilantovi CD pro Helenu Růžičkovou, již věnoval píseň Snívat, kterou i osobně zazpíval. Bujarou atmosféru letního podvečera částečně vystihuje několik úryvků z vystoupení vzácného hosta:

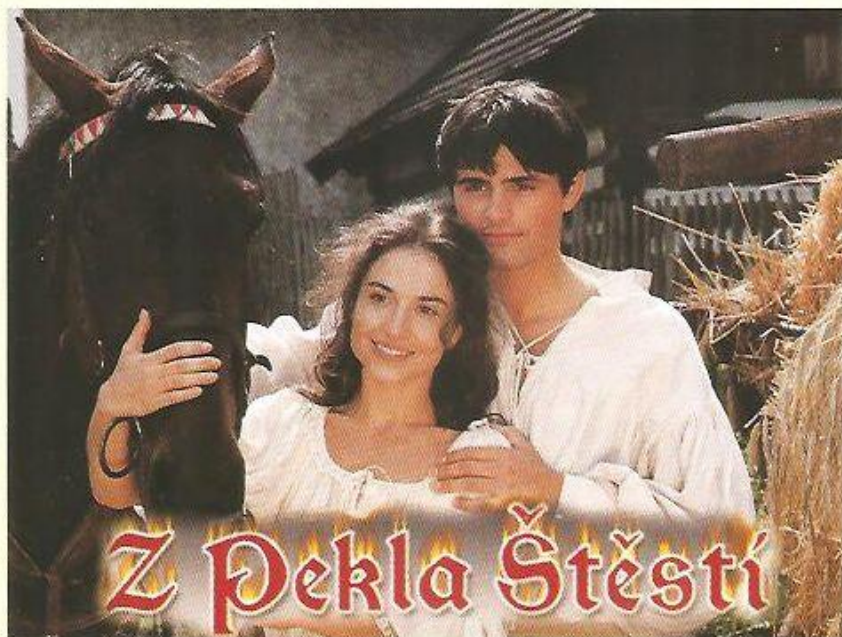
O trilogii

Často mi lidé říkají: Pane Troška, to Slunce, seno... to je jako u nás. Jak asi víte, hráli tam

většinou neherci od nás z Hořtic. Přijel jsem domů, zavolať sousedky, babky, ohešel jsem vesnici a říkám každému, teta, poďte hrát. A každá hned: Dej pokoj, prosím tě, co bych já stará bába se ukazovala lidem, co by vo mně řekly. No ale potom bylo takový to vyčkávání, podruhý se už ptaly: a kdo už jako jde, tak jsem začal jmenovat, i když to třeba ani pravda nebyla. A to hned bylo: Ježišmarjá, ta Marjána nemá trochu rozumu, čtyry schňily zuby v hubě a de se vystavovat do televize a já hned na to: No vidíte, čtyry zuby má a nestydí se, a vy máte nový a děláte takový drahoty. Takže většina z těch babek ani nemusela nic hrát a šlo jen vo to, aby ztratily trému a byly takový jako jsou v životě.

O nehercích

Ty staré dámy vůbec nechápaly, jak se točí film. Myslely si, že přijedou herci z Prahy, zahrajou nějaký divadlo, který někdo natočí a bude z toho film. Jenže dneska se točí po klapkách na přeskáčku, takže třeba je scéna u stolu, kde se herci spolu baví a ve skutečnosti nikdy spolu nesešli, jen napřed kamera natočila jednoho, jak se ptá a odpovídá, a potom zase druhého a střihem se to dalo dohromady. Takže když jsem říkal: teta, teď tady sedíte a zvednete se, řeknete spánembohem a odejdete, ona na to, ale vždyť jsem ještě ani nepřišla. A potom letěla za naší babičkou: Martičko, nic ve zlým, ale ten váš kluk to neumí, vždyť to nemá ani hlavu ani patu - jednou jsme na hřbitově, potom čumákujeme u hasičárny, pak zase u kravína. A babička hned: Marjá-józef v ty Praze nemaj drobet rozumu, takový peníze klukovi daj a von to skazí a pude do kriminál-

Z Pekla Štěstí

lu. A takovýhle veselí kolem bylo furt. Když jsme jinou promítali, tak vůbec nekoukaly na děj, ale to bylo samý: hele to jsem já a támhle je naše Máňa, a to je před našima, a já jim říkala, že sme měly vyplejt tu zahrádku.

O natučen

Často se mě ptají, jak jsem donutil babky, aby v jedné chvíli běžely k faře. No když zvažíte, že nejmladší měla asi dvaosmdesát a nestarší tuším čtyřadevadesát, tak je jasné, proč se lidí na to ptají. No, tenkrát v roce 83 byl důchod asi 430 korun měsíčně a my jsme platili sňovku na den, tak to bylo: Ježíšmarjá, takových peněz každé den a za co? Ten kluk Troška je ale hodnej, že nám to dáva. A mohly se přetrhout, jen aby splnily, co mi na očích viděly. Řekl jsem jim: Tety, Cecilka píská na píšťalku, tak pospicháte na faru, co nejrýchleji můžete, abyste tam byly první. Decra té nejstarší z nich prodávala v obchodě se smíšeným zbožím a tenkrát zamkla krám, aby se šla podívat, jak její maminka na návsi filmuje. A byla svědkem toho, jak její maminka zahodila berli, co se jí tam nějak zamotala a utíkala nahoru jak o smrt. Maminko, vy ste utíkala i hůl ste zahodila a doma hekáte jen okolo nábytku. A babka: I kuš, tomu ty nerozumíš, to bylo jen kvůli filmu.

O čtvrtém pokračování

Se senem se už vrátit nemůžu. Měli jsme přepravený i čtvrtý díl Slunce, seno, ufoni, ale jako na povornu v tom roce umřelo asi pět herců: Kelyšová, pan Zoumar, doktor Kája na infarkt v osmdačtyřiceti, paní Kaplanová a ještě někdo, takže kdyby tam už divák neviděl tyhle oblíbené figury, už by to nebylo ono.

O dopisech

Lisínoš mne nenávidí, protože už byl přidělený jenom ke mně a tahá neuvěřitelné balíky dopisů a listů. Teď byla vypsaná soutěž do filmu Kameňák 2, tak jsem dostal jen vtipů přes šest tisíc. Ani nemusej znát adresu, napíšu do televize, nebo dokonce jen Troška Praha a ono to taky dojde. Takže vůbec nestačím na to množství odpovídat. Vstávám ráno ve čtyři, jsem totiž ranní pták, večer moc nevydřím, ale ráno už chodím po bytě, napíšu deset-dvanáct dopisů, odnesu je na poštu a když se vrátím, tak mi ze schránky vypadne patnáct nově. Často mi lidé pišou zážitky, životní příběhy, a jsou strašně zajímavý, protože žádný film nevymyslí to, co život dokáže s člověkem udělat. Jedna babička mi napsala: pane Troška, vyrůstala jsem v podobném mléjně jako vaše Princezna a měli jsme tam na dvoře úplně stejnej bordel jako ve filmu. Posílaj mi pohádky, náměty i scénáře, ani to nestačím číst. Mám malej byt v Praze 1+1, jak se říká, v kuchyni kejdnete a máte v pokoji umytý okno. Je tam jen velká knihovna, pianino, postel a stůl. Jsem zastáncem toho, že byt musí sloužit mně a ne já bytu. Hodně dožívám hraček a když už je to u mně jako ve střednici, tak je dám do pytle a odvezu do mateřský školky nebo dětskýho domova.

O Princezně ze mléjny

Odkakživa jsem miloval pohádky a mám je rád do dneška, čtu si je, když potřebuju klid na duši. Už jako dítě jsem miloval mlýny, protože u

nás ve vesnici jich bylo několik a to bylo vždycky pro mě něco tajemného, když jsme jako děti prolézaly všechny ty násypky a sálandy a co ke mlýnu patří. Na začátku byla krátká jedenapůlstránková pohádka Jak Jindřich svou princeznu našel a to byl praprazvor k celému filmu. Přidaly jsme tam i typicky česká strašidla: čarodějnice, čerta, vodníka. Ale udělal jsem je líbezný, že neškodí, ale pomáhají dobru. Naopak zlo vychází ne ze strašidel, ale z člověka. Záměrně jsem ji směřoval pro malé děti, říkám, že je taková omalovánková a všechno je v ní hezounký barvoitiskový. Eliška je divenka, kterou jsem našel na konzervatoři. Ve skutečnosti má krátké vlasy a nosí brýle. Když byla po jednom představení autogramiáda, přišel k ní jeden chlapecek a pořád se na ni koukal, žmolal papír na podpis a říká jí: Ty jsi ta Eliška? A když se na něj laskavě usmála, že ano, tak vyhlásil: No, panejo!

O čertíkovi

Čertíka hrála Yvetta Blanarovičová, rodáčka ze Žaliny, už jsem ji obsadil, v první roli v roce 1986 hrála maličkou čarodějnicí Černavou Princezně Jasněnce a létajícím ševci. Tam jsem ji objevil a když jsem ji volal, hned se ptala: zase nějakou čarodějnicí nebo příšerou? Ne. Snad princeznu? A já: čerta. A ona: Snad čertíci, ne? Ale stala se tak oblíbenou postavíčkou, že děti jí opravdu milují a myslím, že to zůstane její nesmrtelnou rolí asi jako byla Alena Vránová se svou Pyšnou princeznu, ani z Blanarovičové už nikdo toho čertíka asi neodpáře.

O životě

Od loňského března nečtu žádný noviny a vůbec mně to nevdá, protože kdybych je čet, tak bych asi musel vyskočit z vokna. Ty všechny mordy, fetáci, rakoviny - toho máme dnes od rána do večera plno. Vždyť je to samá černá kronika, jeden průsvit za druhým, co titulok to jobovka. A je to čím dál horší. Proto ani nekoukám na Televizní noviny, a podívejte se - jen kvetu. No má to člověk zapotřebí se vždycky před spaním rozčillit. Člověk si má zachovat jistý nadhled nad těmahle věcmi, jinak by se musel zbláznit. A takovou jednoduchou radost chci ukázat i ve filmech. Proto mám radost, když kritika omdlává hrůzou, ale lidi se baví.

O filmové kritice

S kritikou bojuju už dvacet let. Přesně letos je to 20 let, co jsem natočil Slunce, seno, jahody.

Milý pane
Troška
já jsem se dost
na vaše filmy
je to pro mě
Děkuji
B. S. 2002

Tenkrát novináři, co prej tomu rozuměj, psali, co jsem to natočil za kravinu, že to nemá žádnou psychologickou hloubku, ideologickou šírku a nevím jakou vešku. Já na ně koukal jako lidožrout na internet, co to povídaj za voloviny, vždyť je to film jen pro zasmání. A vidíte to, uplynulo 20 let a jenom za loňský rok televize Nova celou trilogii otočila třikrát a vždycky s obrovským diváckým zájmem, a přitom lidi to viděli stopadesátkrát, pomalu už to znaj z paměti a pořád se tím bavěj. To si myslím, že je pravěj účel můj práce. Jednou jsem si schválně našel dobové kritiky na filmy jako Pytláková schovanka, Císařův pekař, Pyšná princezna, Byl jednou jeden král, Stříbrný vit, Divá Bára, Strakonický dudák, Hrátky s čertem, Princezna se zlatou hvězdou na čele - a nevěřili byste: všecky byly špatný. A dneska je to zlatý fond naší kinematografie. Proto bych si přál, aby i moje filmy měly osud jako filmy pro pamětníky, které pořád melou všechny programy dokolečka a pořád se na ně lidi divají. Často jen čekají na konkrétní scénu, která se jim líbí. Tyhle filmy pořád žijou, i když jsou starý sedmdesát let. A hrozně bych si přál, aby takhle skončily i moje filmy a je mi úplně jedno, co o nich kritik napíše.

O filmu Kameňák

Film vznikl tak, že jsem marodil, hledal jsem něco ve starém díři a vypadl mi lističek. Byla to učtenka z hospody, na kterou jsem si napsal asi pět nebo šest anekdot. A když jsem je znovu čet, tak si říkám, tohle je hezkej vtip, ten bych mohl někdy použít ve filmu, tenhle taky, i tenhle. Vždyť bych mohl použít všechny a co tak udělat celý film z vtipů. Tak jsem vzal tužku a začal psát, až vznikl film z asi 170 anekdot hrubšího i jemnějšího zrna, známých i méně známých. Je to takovej lehounekej příběh, kterej se odehrává v pěti dnech jednoho městečka od úterka do soboty. Jako kdybyste v kuse poslouchali vtipy v podání známých herců jako jsou Vašek Vydra, Jana Paulová, Marek Vašut, Jozef Laufer, dědečka hraje Jan Skopeček a další.

O filmových kritikách

Možná už jste četli kritiky na ten-

17 *hle film, byly úděsný. Jsem nejhorší režisér v celém Československu, moje filmy jsou nejstrašnější - a víte proč? Já jsem se jim totiž pomstil. Všechny blbouny a čuzy v tom filmu jsem pojmenoval podle kritiků a kritiček a oni se mohli zbláznit vzteky. Mně už je dneska úplně jedno, co napíšu. O Princezně ze mlejna jeden kritik napsal, že vám bude po takovém filmu ještě dva týdny zle, ale potom už mlčel, když ho ocenili jako nejnavštěvovanější film roku. Teď napsal, že jsem v Kameňákově znechtěl jeho kolegy a kolegyně, ale sám se tam nenašel. No, stačí jen říct. Pokračování Kameňáku začínáme točit koncem června a už tam má moc hezkou roličku.*

O filmových cenách

Podívejte se na pohádky pro děti, který jsme natočili. Nikdy jsem za ně nedostal žádný ocenění ani nominaci a přitom tam byly i krásný kostýmy, jedinečná kamera, herecký výkon, triky a nic. Z pekla štěstí - nic, Princezna ze mlejna - zase nic. A přitom takový blábolů úděsný, kde třeba řetázi pobíjejou byt, to se jim asi líbí víc. Já netvrdím, že se vám musí každé film líbit, ale musíte ocenit, když je tam dobrá hudba, hezká kamera. Ale apriori všechno odmítat, protože stejně si všechno rozdávají mezi sebou, o to se jim neprosím. Nikdo, kdo je od řádu a trochu tomu rozumí, nemohl nevidět třeba v Andělský tváři, jaká je tam nádherná kamera, krásný kostýmy, jakou Petr Malásek udělal nádhernou muziku a skutečně filmovou. A oni to dali písničkám pana Nohavici. Já je mám taky strašně rád, ale to jsou písničky, kerý vznikly nezávisle na filmu a do filmu byly použity, takže to není statut filmové

hudby. A to je pro mně podraz: a švindl, se kterým nechci nic mít.

Jeste o filmové hudbě

Ústřední melodii - takovou tu typickou jihočeskou - z filmu Princezna ze mlejna napsal Slovák Miloš Krkoška pocházející z Bratislavy a žijící v Mnichově. Je to velice šikovný hudební skladatel, dal jsem mu nějaký lidový písni od kudy pocházím a von je nádherným způsobem harmonizoval a udělal tu ústřední písničku. Jak jsem zjistil, je velice oblíbená, dneska je už ve zpěvníkách pro základní školy a to mě hrozně potěšilo. Dokonce vyhrála i top melodii na mobilních.

O penězích a projektech

Chci dělat Čachtickou paní podle románu pana Nižňanského už mnoho let, ale bohužel na něj zatím nejsou peníze. A strašně nerad bych zničil pěkný román, že bysme měli natočit film za pětapadesát, jak se říká. Už jen z toho důvodu, že je to bestseller, který všichni dobře znaj a chtějí vidět to, co si představují. Cíl to musí být výpravný film s dobovými kostýmy, romantický a s hororovými prvky. Aby to nedopadlo tak, že místo plese divák uvidí Balthoryčku, jak jí Thurzo říká: Škoda má paní, že jste včera nebyla na plese, bylo to velikolepé. To je potom rozhlasová hra a ne film. Klidně bych to viděl jako třeba koprodukcii česko-slovenskou, polskou, maďarskou, ruskou, a vůbec by v tom nemuseli být Američani. Ti se už do toho cpali. Přijel nějaký rozumbrada z New Yorku a chtěl, aby Čachtická paní byla něco jako Xena, ovládala bojové umění a pracovala s lasem. Tak jsem ho hned poslal do pr... Němůž-

te naštvat diváka víc, než když ho pozvete na známý knižní titul a ukážete mu to úplně jinak. I v Čechách máme fond, ze kterého jsem ale nikdy nedostal ani korunu, i když moje filmy prej do něj přinesly jen za devadesátý léta asi 17 milionů. Prej se to dáva na experimentální filmy, tak dostanu jen klasickéj, prá, velebnosti'. Samozřejmě kdybych dostal jako třeba Honza Svěrák na Tmavomodrý svět, to by byla Čachtická paní jako vino, a třeba i s pornoverzi, aby se ušetřilo na kostýmech.

O svém optimizmu

Kde tu náladu beru? Já to mám asi od přirození. I když taky si někdy připadám jako unavený stařec. Ale vždycky jsem byl takovej. Už ve škole jsem byl třídní klaun, velice živý a temperamentní dítě. Asi proto mám rád kolem sebe veselý lidi a asi by se člověk měl naučit těšit se z každé maličkosti, že dneska svítí slunce, je hezky, ptáci zpívají, támhle to rozkvetlo, támhle jde pěkný člověk, hezká paní, máte tady pěkně opravenej barák. A když na mě přijde nějaká chmura, tak si hodím na pánvičku pět volských vok a jsem hned zase spokojenej člověk. Taky se mně často ptaj, jestli sportuju a jaký je můj oblíbený sportovní náčin, tak říkám, že přibor, protože já svou hubu nevošidím. Uvařím si cokoliv a nejsem líněj uvařit něco dobrého. Přátelé, nejstrašnější věc v životě je jít spát hladovej. Na mne jdou mrákoty a dělá se mi mdlo, takže hup do kuchyně a: Ledničko, ledničko, co v tobě zůstává? A potom jsem vždycky spokojenej člověk.

YJB

Foto: Oldřiška Drábová a archiv

